

Skedemosse

Förundersökning i form av schaktövervakning 2014
Skedeås 1:19 m fl, Gärdslösa socken, Borgholms kommun, Öland

Ivonne Dutra Leivas

KALMAR LÄNS MUSEUM
Arkeologisk rapport 2015:8

Skedemosse

Förundersökning i form av schaktövervakning 2014

Skedeås 1:19 m fl, Gärdslösa socken, Borgholms kommun, Öland

Författare	Ivonne Dutra Leivas
Copyright	Kalmar läns museum
Redaktion	Per Lekberg, Seija Nyberg
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	I400-352X

Abstract

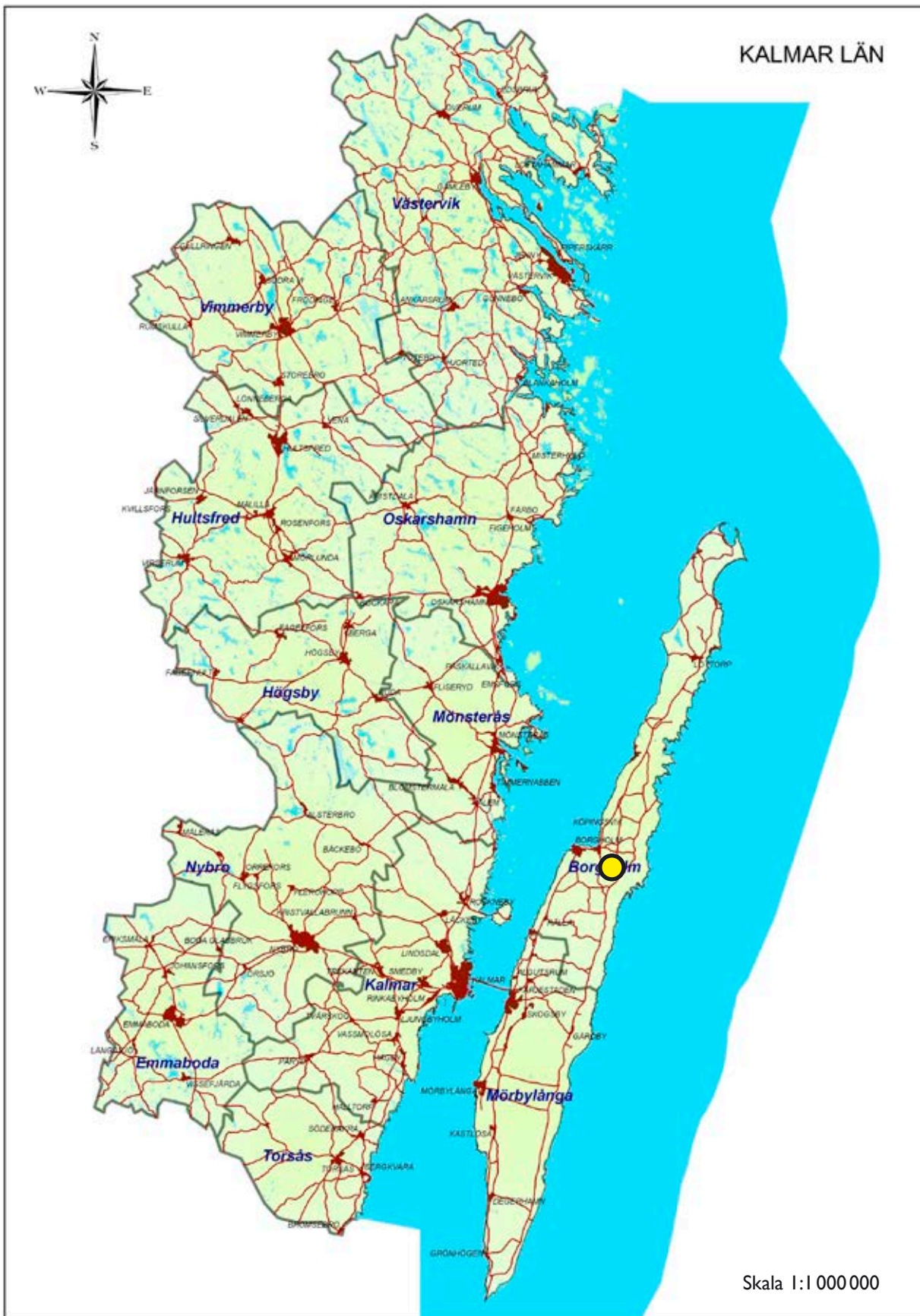
Keywords: Skedemosse, sacrificial site, Iron Age, trial investigation.

In November 2014, the Dept. of Museum Archaeology, Kalmar County Museum was assigned by the County Administrative board in Kalmar to conduct an archaeological trial investigation in the property Skedeås 1:19, parish of Gärdslösa, Öland, SE Sweden. The investigation area is located within the limits of the site RAÄ Gärdslösa 171:1, commonly known as the famous sacrificial site of *Skede-*

mosse, dated to Iron Age and partly excavated 1959-1962. Two long trenches within the site were examined, one in the northern part and one in southern. A small piece of silver, an iron fragment and one animal bone were identified in the northern trench, and only one iron fragment was identified in the southern trench. No other features were identified.

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Genomförande	13
Resultat	15
Tolkning och åtgärdsförslag	18
Referenser	19
Tekniska och administrativa uppgifter	20
Bilagor	21
Bilaga 1. Fotokarta.....	23
Bilaga 2. Fotolista.....	25
Bilaga 3. Fyndlista.....	27
Bilaga 4. Konserveringsrapport.....	29
Bilaga 5. Metalldetektering.....	39

Figur 1. Karta över Kalmar län med undersökningsområdet markerat.

Sammanfattning

Två dräneringsdiken kom att dras inom fornlämningsområdet för offerplatsen Skedemosse (RAÄ Gärdslösa 171:1). Ett schakt drogs vid fornlämningsområdets norra del och ett vid fornlämningsområdets södra del. Sträckningen för båda schakten kom att föregås av metalldektekring för att säkerställa att inga metallföremål skulle komma att schaktas bort. Schakten grävdes även skiktvis som efterföljdes av ytterligare metalldektekring samt noggrann övervakning för att säkerställa att inga fynd missades. Det norra schaktet var 118 m långt och 2,4 m brett och lades i NV-SÖ riktning. Djupet varierade mellan 1,92 m längst i norr och 0,7 m längst i söder. Det översta torvlagret som förväntades vara fyndförande hade en tjocklek som varierade mellan 0,4-0,6 m och var som tjockast i mitten. I schaktets SÖ-del tillvaratogs två metallföremål, ett litet bleck i silver och möjligen ett ämnesjärn. Endast ett

djurben anträffades i området närmast de tidigare kända djurbensdeponierna i fornlämningsområdets norra del. Benet visade på en patinerad yta och tolkades därför vara ålderdomligt. Djurbenet togs ej tillvara men mättes in med GPS. Det södra schaktet var 206 m långt och 2,7 m brett. Den västra halvan förklades i VNV-OSO riktning för att sedan svänga av i NO riktning. Djupet varierade mellan 0,55 och 1,6 m. Schaktet var som djupast i väster och kom att bli allt grundare i öster. Torvlagret här var något tunnare, 0,3-0,5 m, samt på sina ställen betydligt mera luckert. I södra schaktet påträffades endast ett mindre oidentifierat järnfragment. I båda schakten, under torvlagret, påträffades enstaka välbevarade trärester som inte visade tecken på att ha ingått i tydliga strukturer. Dessa mättes ändå in samt fotodokumenterades.

Inledning

På fastigheten Skedås 1:19 m.fl. kom det att grävas två dräneringsdiken i syfte att byta befintliga dräneringsrör för avvattning av aktuella åkerytor. Två områden skulle dikas ur genom grävning med grävmaskin. Grävningen för dräneringen kom att beröra en av Kalmar läns mest kända fornlämningar, offerplatsen Skedemosse, RAÅ 171:1 i Gärdslösa socken. Inför dikesgrävningen tilldelades Museiarkeo-

logi Sydost uppdraget att utföra en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning. Det ena diket förlades inom offerplatsens norra del och det andra inom offerplatsens södra del. Till en början planerades dikesgrävningen att ske i två etapper, hösten 2014 och våren 2015 men båda dikena kom att grävas samma dag, den 3 november 2014.

Topografi och fornlämningsmiljö

Skedemosse ligger på mellersta Öland i gränsområdet för Gärdslösa sn, Köping sn och Bredsätra sn. Geologiskt sett har Skedemosse aldrig utgjort någon egentlig mosse utan snarare en grund sjö som succesivt har växt igen till ett kalkkärr. Själva offerplatsen RAÄ 171:1 återfinns inom de sydöstliga delarna av fornsjön, i Gärdslösa sn. Skedemosse är alltså egentligen betydligt större än det som upptas av den berömda offerplatsen. De äldsta uppgifterna om dränering i området går tillbaka till 1600-talet och sedan 1800-talet har området dränerats i flera omgångar. Idag kännetecknas platsen av en flack sänka av fält och åkrar som genomkorsas av ett djupt kronrike men det förekommer även skogsbevuxna åkerparceller. Trots dessa ingrepp samlas vatten på en del av fälten om vårarna. (Monikander 2010:10). Skedemosse däms av ancyclusvallen som här vilar på en äldre åsformation som i sin tur också kan ha fungerat som fördämning under äldre tider. I samband med arkeologiska undersökningar av Skedemosse på 1960-talet utfördes även kvartärgeologiska undersökningar och dessa visade på att fynden från offermossen bör ha deponerats när området fortfarande stått under vatten (Monikander 2010:16).

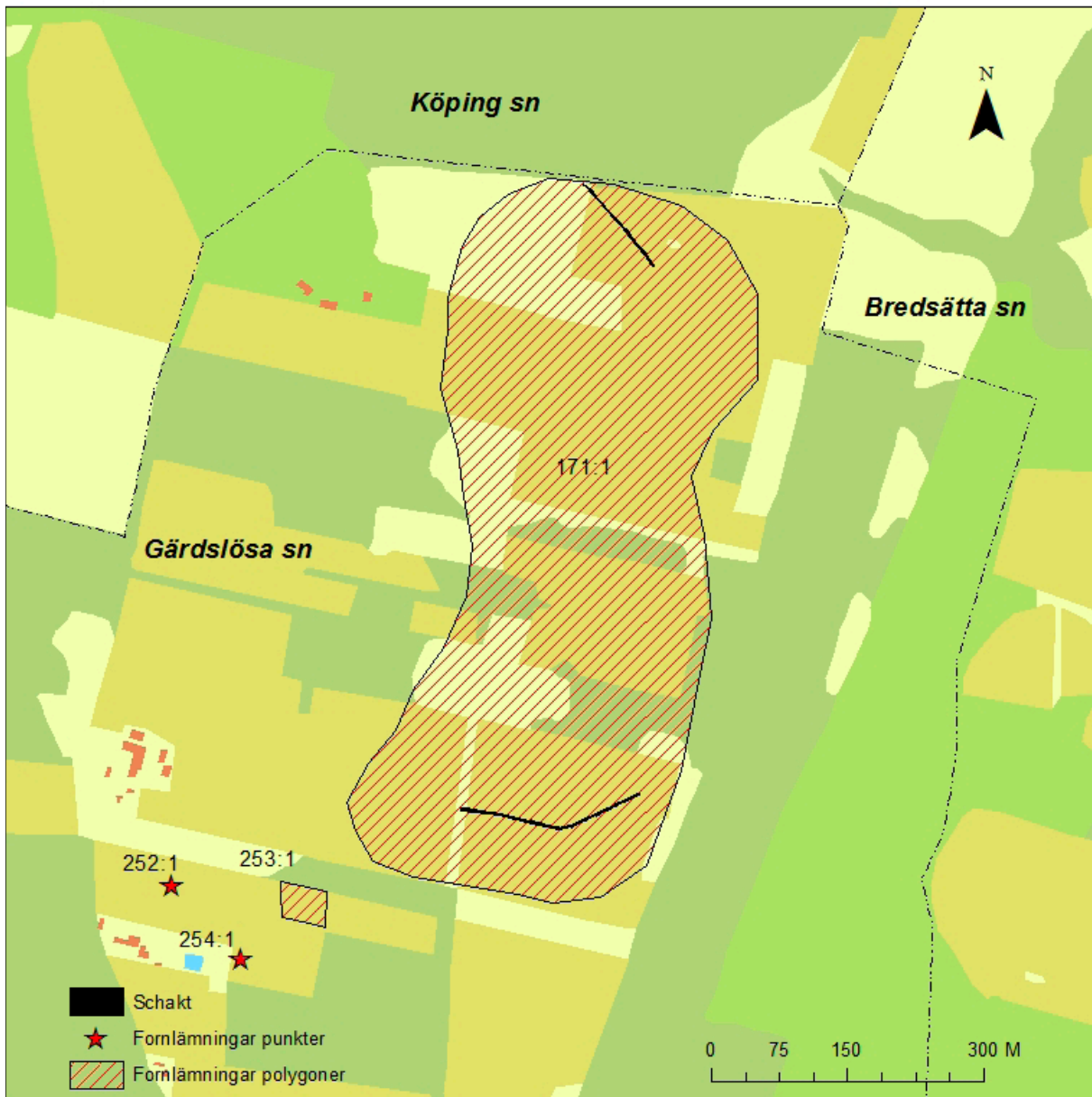
Offerplatsen, som tycks ha haft en lång användningstid, från förromersk järnålder till folkvandringstid, undersöktes av Ulf Erik Hagberg och Margareta Beskow-Sjöberg 1959-1962 efter det att man vid hästplöjning påträffat en guldarmring (Hagberg 1967a, 1967b, Beskow-Sjöberg 1977). Undersökningarna ge-

nerade ett stort fyndmaterial som idag förvaras på Historiska museet i Stockholm.

Utifrån materialet kunde man fastställa att mossen har använts som offerplats i huvudsak under perioden 200-500 e.Kr. Föremålen som oftast har förstörts innan de har kastats i mossen består förutom guldarmringar även av vapen och rustningsdetaljer samt hästmunderingar tillsammans med mängder av djur- och människoben.

Offerplatsen blev för några år sedan åter aktuell i en avhandling av Anne Monikander (2010), där hon med jämförande studier belyser de rituella aspekterna av offerplatsen. Här publiceras även nya ¹⁴C-dateringar som visar en återanvändning av offerplatsen under vikingatid.

Generellt finns en tämligen klar bild över de synliga fasta fornlämningarna i trakten, tack vare första inventeringen 1941 och revideringsinventeringen 1976 samt inte minst Margareta Beskows avhandling (Beskow-Sjöberg 1977). Projektet *Ölands järnåldersgravfält* har kartlagt traktens kända gravar, gravfält och gravfynd t o m 1987 (Beskow-Sjöberg 1987), och projektet *Det medeltida Sverige* (Rahmqvist 1996) har sammanställt de historiska källorna som berör det medeltida Öland, inklusive aktuellt område. Ölandsprojektet som genomfördes under 1990-talet syftade till att kartlägga stenåldersboplatser, men inom det aktuella undersökningsområdets närhet finns relativt få lämningar från denna tid registrerade. I fornlämningsområdets omedelbara närhet finns

Figur 2. Fornlämningsskarta över Skedemosse (RAÄ Gärdslös 171:1).

endast tre fyndplatser för flinta registrerade (RAÄ Gärdslösa 252:1, 253:1 och 254:1). Till stor del kan detta bero på att få åkrar låg öppna vid tiden för inventeringen. På de platser man hade möjlighet att inventera hittades som regel lämningar. I södra delen av Skedemosse har vid flera tillfällen tidigare hittats stenredskap (SHM 18907, 27207) och vid undersökningarna av offermossen hittades flera benredskap från stenåldern (Hagberg 1961:242). I nordligaste delen av Skedemosse, ca 1,5 km norr om offerplatsen, finns ett flertal mycket intressanta stenålderslämningar från såväl mesolitikum som neolitikum (Bredsättra RAÄ63:1, 81:1, 84:1 m.fl.). Från bronsåldern är inte lika mycket känt i området, dock hittades vid undersökningarna av offerplatsen flera barkflöten och fasta fiskeanläggningar (s.k. katsor). Ett flöte och en av katsorna har ¹⁴C-daterats till äldre bronsålder (Hagberg 1961:242ff). I övrigt talar fornlämningsbilden runt Skedemosse generellt för en bebyggelseexpansion under äldre järn-

ålder, med ett stort antal gravfält, stensträngsmiljöer och boplatser. Ungefär 700 meter öster om platsen för de nu tänkta dikesgrävningarna finns en registrerad boplatz (RAÄ Bredsättra 41:1) som delvis grävdes ut på 1960-talet och som daterades till äldre romersk järnålder-tidig vendeltid (Beskow-Sjöberg 1977). Ytterligare längre österut finns flera större gravfält, exempelvis RAÄ Bredsättra 3:1 där en undersökt del innehöll 33 gravar i 26 gravanläggningar. Söder om detta ligger ytterligare ett gravfält med ett 50-tal anläggningar (RAÄ Bredsättra 40:1). Cirka en och en halv kilometer väster om Skedemosse finns ett stort fornlämningskomplex med husgrunder (RAÄ Köping 4:1-4, 5:1-2, 10:1-2) samt hägnadssystem i form av stensträngar (RAÄ Köping 4:5, 5:3, 10:3). Här finns också ett gravfält (RAÄ Köping 6:1) med ett stort röse, 33 runda stensättningar och en rektangulär stensättning. I väster finns en boplatz och en stensättning (RAÄ Gärdslösa 123:1 och 124:1).

Figur 3. Metalldetektering i samband med avbaning av norra schaktet. Från NV. Foto: Kalmar läns museum.

Genomförande

Inför dikesgrävningen kom de berörda områdena, både i norr och i söder, att föregås av metalldetektering för att säkerställa att inga metallföremål skulle komma att schaktas bort. Metalldetekteringen utfördes i flera steg av Jonas Paulson.

Innan utdikningsschakten började grävas avsöktes ploglagret systematiskt en gång från ytan inom det område som kom att beröras. Därefter detekterades ploglagret minst en gång till i samband med att det avlägsnades med grävmaskin. Till sist avsöktes det översta lagret (sand, grus, lera eller gyttjelager) som frilagts när ploglagret tagits bort.

Vid undersökningen beaktades alla typer av metallutslag (se separat bilaga).

Metallföremål som med säkerhet kunde tillföras tiden före 1850 eller med osäkerhet kunde dateras i fält mättes in med GPS och togs till-

vara. Metallföremål som med säkerhet kunde bestämmas till senare tid d.v.s. efter 1850 togs däremot ej tillvara (se separat bilaga).

Två dräneringsdiken kom att dras inom fornlämningsområdet för offerplatsen Skedemosse. Schakten hade ett inbördes avstånd på ca 600 m. Det första schaktet drogs från fornlämningsområdets nordvästra hörn där diket anslöt till krongiket i väster, vidare i sydöstlig riktning. Den sydöstra änden på dräneringsdicket anslöt till ett område som under 1960-talet redan varit föremål för arkeologiska undersökningar och som visade sig vara fyndrikt (Hagberg 1967:26ff). Det södra schaktet drogs inom fornlämningsområdets sydligaste delar. Även detta schakt anslöt till ett krongike i väster.

Schakten mättes in och fotodokumenterades men även skisser av den geologiska stratigrafin kom att göras som stöd inför rapportarbetet.

Figur 4. Stratigrafi i norra schaktet. Överst torven, i mitten den kalkrika gyttjan, i botten morän. Från SÖ. Foto: Kalmar läns museum.

Resultat

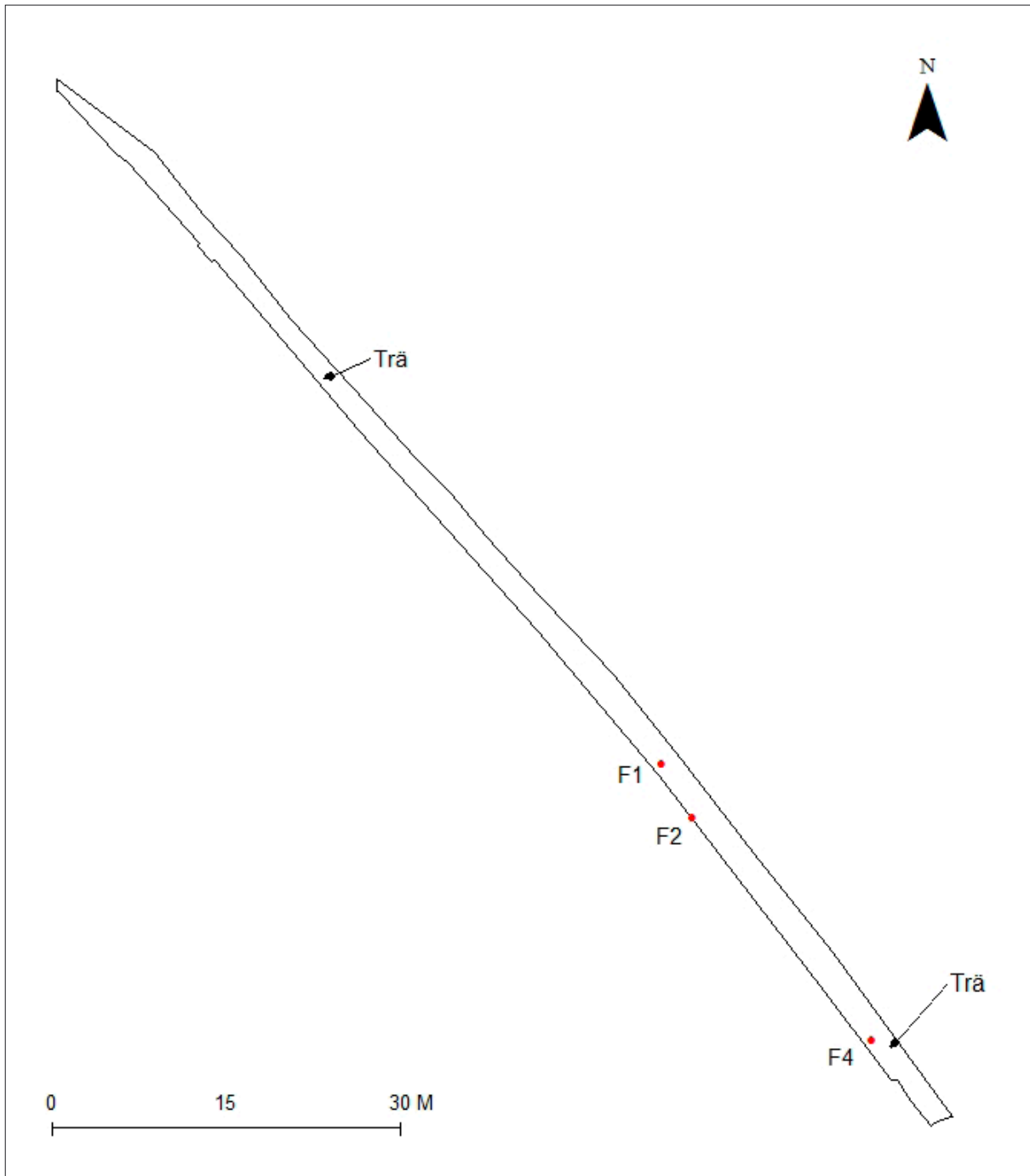
Det norra schaktet (OS137) för dräneringsdike var ca 118 m långt och 2,4 m som bredast. Djupet varierade mellan 1,92 m längst i nordväst till 0,7 m i sydöst. En sandvall hade byggts upp med 1 m tjocka sandlager längs med kron diket i väster varför dräneringsdike kom att vara som djupast i de anslutande delarna till kron diket i nordväst. I övrigt varierade schaktdjupet mellan 0,9-1,3 m. Överlag bekräftade stratigrafiska tidigare observationer där översta lagret utgjordes av 0,4-0,6 m tjockt torvigt ploglager som överlagrade kalkrika gyttjelager, med undantag av ett ca 30 m långt stråk i schaktets sydöstra del där torvlagret var som tjockast och överlagrade en moränrygg. Det var även i dessa delar som schaktet var 1,3 m djupt. Ställvis i den nordvästra delen av schaktet kunde man konstatera att den kalkrika gyttjan var endast 0,2 m tjock och att den överlagrade gul/beige sand som i sin tur överlagrade äldre kärrtorv med bevarat trä och stockar.

Fynd förväntades framför allt i ploglagret och i övergången mellan ploglager och den kalkrika gyttjan, men endast enstaka fynd gjordes, bland annat ett litet silverklipp F1 och ett möjligt ämnesjärn F2. Silverblecket framkom i anslutning till ett äldre dike. Båda skickades på konservering (se bilaga). I området närmast de tidigare kända djurbensdeponierna i fornläm-

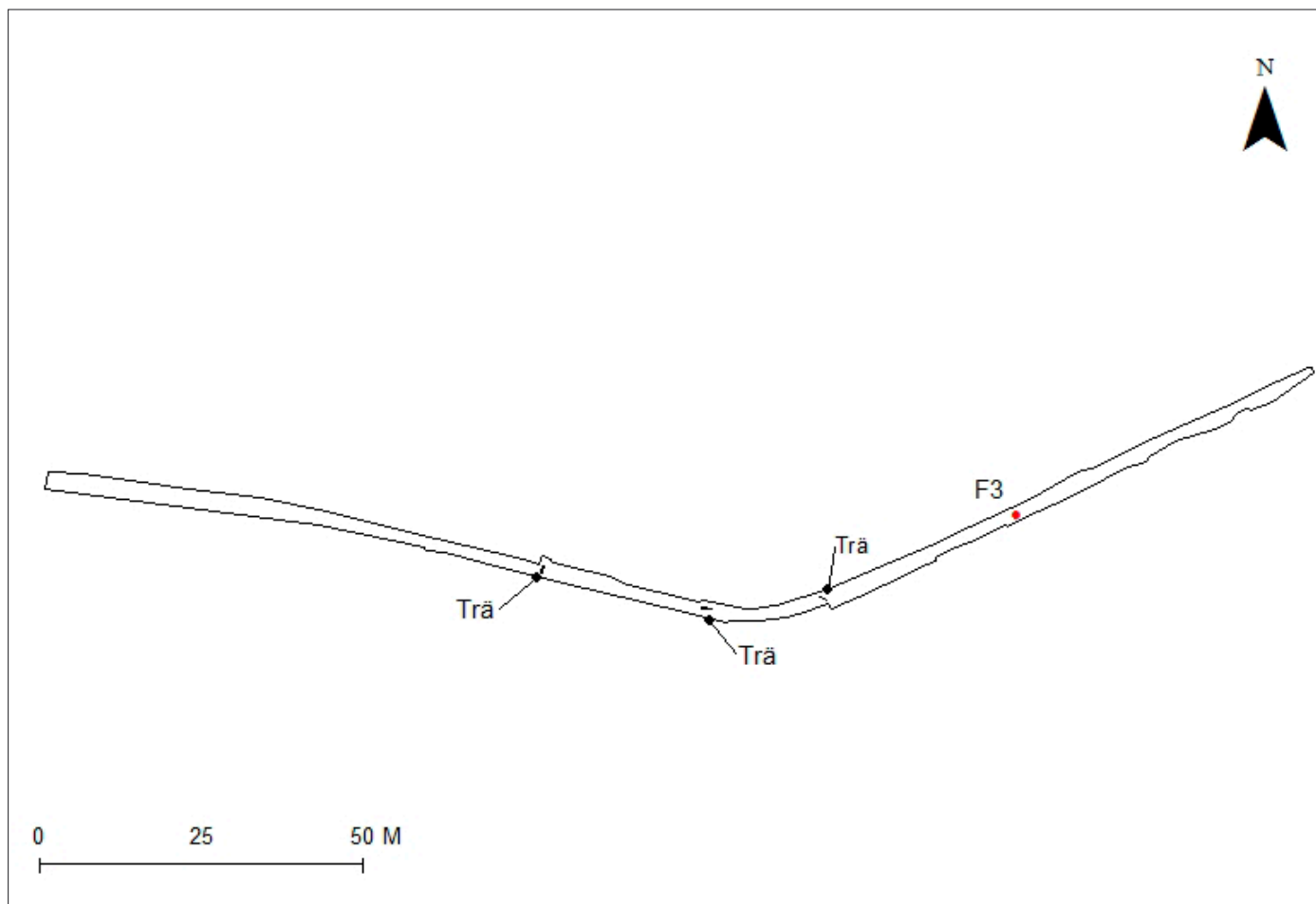
ningsområdets norra del hittades ett djurben (F4). Benet uppvisade en patinerad yta och tolkades därför vara ålderdomligt. Djurbenet togs ej tillvara då det återfanns i schaktmassorna men dess ungefärliga position mättes ändå in med GPS innan återdeponering.

Det södra schaktet (OS 176), som låg 600 m söder om det norra schaktet, var 206 m långt och 2,7 m brett. Den västra halvan förlades i VNV-OSO riktning för att sedan svänga av i NO riktning. Djupet varierade mellan 0,55 och 1,6 m. Schaktet var som djupast i väster där det anslöt till ett kron dike och kom att bli allt grundare i öster. Torvlagret här var något tunnare, 0,3-0,5 m, samt på sina ställen betydligt mera luckert. Utmed hela schaktet framkom under torven det kalkrika gyttjelagret som längst i öster var väldigt blött och innehöll bevarat organiskt material, framför allt träpin-nar. I södra schaktet påträffades endast ett mindre oidentifierat järnfragment F3 med ålderdomlig karaktär som togs tillvara, men inte ens efter konservering kunde fyndet bestämmas närmare.

I båda schakten, under torvlagret, påträffades enstaka välbevarade trärester som inte visade tecken på att ha ingått i tydliga strukturer. Dessa mättes in samt fotodokumenterades.

Figur 5. Plan över norra schaktet.

Figur 6. Plan över södra schaktet.

Tolkning och åtgärdsförslag

Schaktprofilerna bekräftade i stort den tidigare kända geologiska stratigrafin inom fornlämningsområdet. Endast i de delar som låg närmast tidigare kända fyndområden gjordes enstaka fynd. Då tidigare undersökningar av offermossen visar på spridda koncentrationer

av fynd bör fornlämningsområdet fortsättningsvis skyddas av gällande lagstiftning. Att beakta inför framtiden är att aktuella ingrepp kan komma att förändra miljön i marken och därmed även förändra de goda bevarande förhållandena som hittills rått i marken.

Figur 7. Södra schaktet. Från V. Foto: Kalmar läns museum.

Referenser

- Beskow-Sjöberg, Margareta. 1977. The archaeology of Skedemosse IV. The Iron Age settlements of Skedemosse area on Öland, Sweden. Stockholm.
- Beskow-Sjöberg, Margareta (red). 1987. Ölands järnåldersgravfält. Volym I.
- Hagberg, Ulf Erik 1961. Skedemosse – en första presentation. Fornvännen, sid. 237-255.
- Hagberg, Ulf Erik. 1967a. The archaeology of Skedemosse I. The Excavations and finds of an Öland fen. Stockholm
- Hagberg, Ulf Erik. 1967b. The archaeology of Skedemosse II. The votive deposits in the Skedemosse fen and their relation to the Iron-Age settlement on Öland. Stockholm
- Monikander, Anne. 2010. Våld och vatten. Våtmarkskult vid Skedemosse under Järnålder. Stockholms studies in archaeology 52. Diss. Stockholm.
- Rahmqvist, Sigurd (red). 1996. Det medeltida Sverige 4:3 Öland. Stockholm.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-8426-13

Kalmar läns museums dnr: 33-332-2014

Projektnummer KLM: 2014/33

Uppdragsgivare: Karl Gustav Vernersson, Skedåsgatan 44,
387 93 Borgholm

Landskap: Öland

Kommun: Borgholm

Socken: Gärdslösa

Fastighet: Skedeås 1:19 m fl

Fornlämningsnr: 171:1

Ekonomisk karta: 5H 0b Ramsättra

X koordinat N-schaktet: 6301611

Y koordinat N-schaktet: 165555

Latitud: 56.835380.

Longitud: 16.754832

M ö h: 15-17

Fältarbetstid: 03/11-2014 – 04/11-2014

Antal arbetsdagar: 2

Personal: Ivonne Dutra Leivas, Jonas Paulsson

Foto nr: Du 242:1-37.

Fynd nr: KLM 45536:1-3

Fynd: Fynden förvaras, i väntan på fyndfördelning, i Kalmar läns museums magasin under sitt KLM-nummer. Fynden finns registrerade i en för ändamålet upprättad Microsoft Access® databas.

Tidsålder: Järnålder

Dokumentation: All dokumentation förvaras på KLM.

Inmätning: GPS: Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinat-system SWEREF 99 16:30 och RH2000.

Bilagor

Bilaga 1. Fotokarta

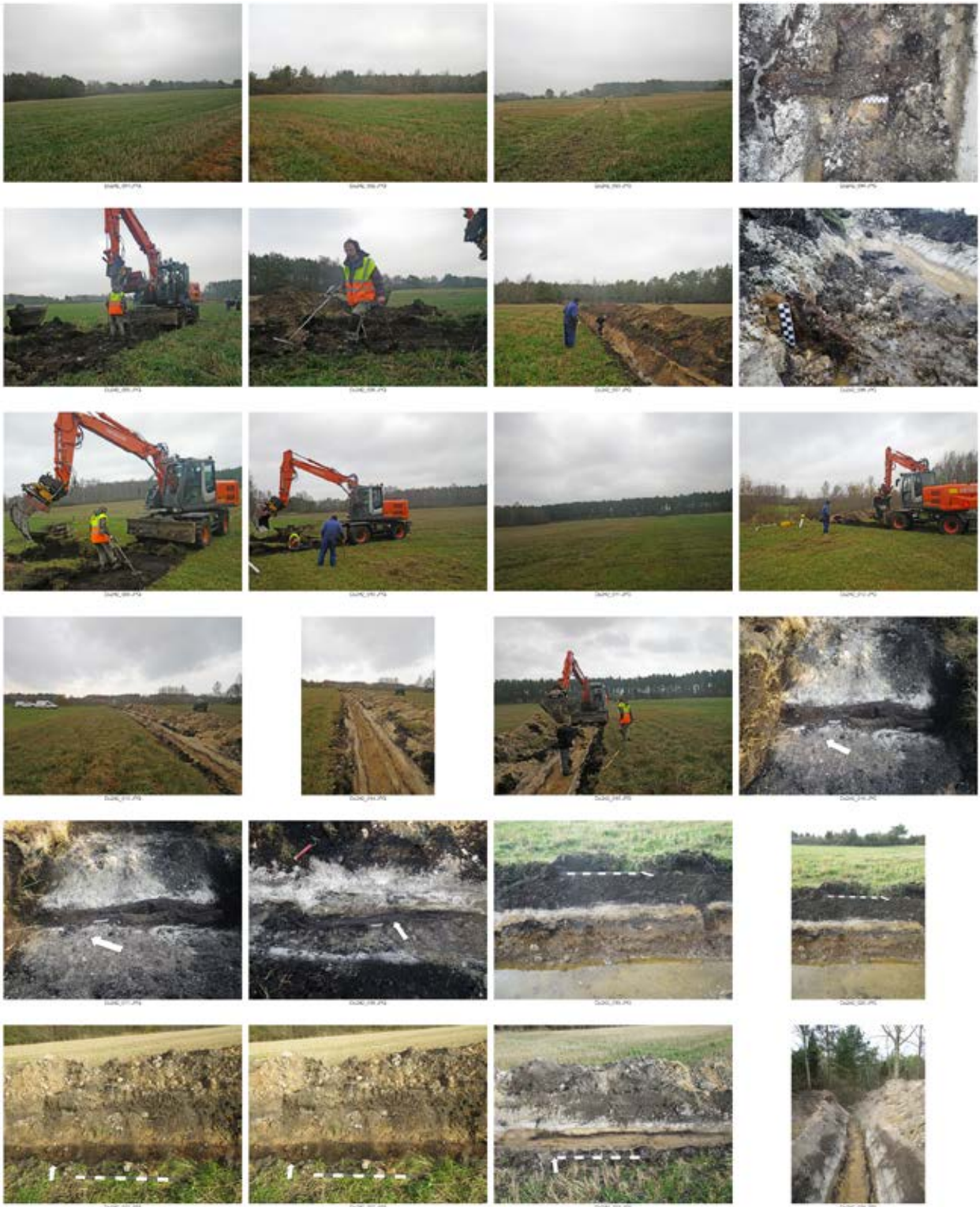
Bilaga 2. Fotolista

Bilaga 3. Fyndlista

Bilaga 4. Konserveringsrapport

Bilaga 5. Metalldetektering

Bilaga I . Fotokarta.

Bilaga2. Fotolista.

Fotolista digitala bilder

Landskap: Öland**Socken:** Gärdslösa**Fastighet:** Skedås 1:19 m fl

FU-schaktövervakning 2014

DU 242

Nr	Motiv	Från	Datum
1	Översikt norra området innan schaktning.	V	2014-11-03
2	Översikt norra området innan schaktning.	S	2014-11-03
3	Arbetsbild, Jonas Paulsson. OS137	N	2014-11-03
4	Liggande A100, A104 ved i kärrtorven OS137	NÖ	2014-11-03
5	Arbetsbild, Jonas Paulsson. OS137	NV	2014-11-03
6	Arbetsbild, Jonas Paulsson. OS137	V	2014-11-03
7	Markägare Karl-Gustav Vernersson övervakar schaktningen. OS137	SÖ	2014-11-03
8	Trä A115 nedstucken genom den sk kalkgyttjan. OS137	N	2014-11-03
9	Arbetsbild Jonas Paulson. OS137	NV	2014-11-03
10	Arbetsbil med Jonas Paulsson och Markägaren Karl.Gustav Vernersson. OS137	V	2014-11-03
11	Översikt södra området innan schaktning.	V	2014-11-03
12	Schaktning OS176	SÖ	2014-11-03
13	Schaktöversikt OS176	V	2014-11-03
14	Schaktöversikt OS176	V	2014-11-03
15	Arbetsbild. OS 176	Ö	2014-11-03
16	Avsåga plankor A124 på kalkgyttjan i OS176	V	2014-11-03
17	Avsåga plankor A124 på kalkgyttjan i OS176	V	2014-11-03
18	Trä A128 i kärrtorven.	S	2014-11-03
19	Profil i den SÖ-delen av OS137, söder om moränparti	NÖ	2014-11-04
20	Profil i den SÖ-delen av OS137, söder om morän parti	NÖ	2014-11-04
21	Profil i mitten av OS137, moränparti.	S	2014-11-04
22	Profil i mitten av OS137, moränparti.	S	2014-11-04
23	Profil av OS137 norr om moränparti	S	2014-11-04
24	Schaktöversikt, N-delen av OS137, vid mynning till krondike.	SÖ	2014-11-04
25	Schakt OS137 ansluter till krondike i norr.	SÖ	2014-11-04
26	Schaktöversikt OS137	NV	2014-12-04
27	Schaktöversikt OS137	SÖ	2014-12-04
28	Schaktöversikt OS137	SÖ	2014-12-04
29	Östra schaktänden OS176 i profil	SÖ	2014-11-04
30	OS176 i profil strax väster om sväng	NV	2014-11-04
31	Schaktprofil OS176 i väster.	V	2014-11-04
32	Schakt OS176 mynar i krondike	V	2014-11-04
33	Schaktprofil OS176 i väster	S	2014-11-04
34	Schaktöversikt OS176	V	2014-11-04
35	Schaktöversikt OS176	V	2014-11-04
36	Schaktöversikt OS176	Ö	2014-11-04

Nr Motiv	Från	Datum
37 Schaktöversikt OS176	Ö	2014-11-04

Bilaga3. Fyndlista.

Fyndlista

KLM 45536 :1-4

ÖL
Gärslösa sn
Skedeås 1:19 m fl
Fornl nr:
Arkeologisk undersökning

F nr	Ruta	Anl	Material	Sakord	Typ	Fyndstatus:	Ant	Vikt(g)
1			Silver	Fragment		Konsverad	1	0,1
2			Järn	Ämnesjärn		Konsverad	1	231
3			Järn	Fragment		Konsverad	1	2,7
4			Ben	Djurben		Kasserad	1	

Bilaga4. Konserveringsrapport.

OXIDER
Avlägsna - Skydda - Bevara

Konserveringsrapporter över föremål från Skedemosse, Öland 2014

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning.....	2
Mål.....	2
Syfte.....	2
Metod.....	2
Föremålsstatus.....	2
Konservering.....	2
Konserveringsrapporter.....	3

Inledning

Materialet kommer från Skedemosse, Öland 2014, metalldetektorartering. Föremålen består av järn samt silver.

Sammanlagt består fynden av 3 fyndposter.

Oxider AB har fått uppdraget att utföra konserveringsarbetet. Följande rapport avser arbetets utförande.

Mål

- Dokumentation av de olika föremålen
- Konservering av materialet
- Dokumentation av uppdraget

Syfte

Det övergripande syftet med konserveringsarbetet är att säkra materialet från fortsatt nedbrytning. Föreningar avlägsnas tills nivån för ursprunglig yta nås.

Metod

Varje föremål bedöms individuellt med fokus på läsbarhet och korrosionsgrad. För att säkerställa informationen innan konservering fotograferas materialet och detaljbilder tas på speciella eller komplicerade delar. Konserveringsmetoden väljs efter objektens status samt efter de föreningar som vidhåftar dess ytor. Metoden skall vara skonsam mot föremålen.

Föremålsstatus

Föreningarna och korrosionsprodukterna varierar i materialet, allt från tunt sittande jord till extremt hårda produkter. I många fall är ytorna svåravlästa på grund av krustbildningar.

Konservering

Föreningar och korrosionsprodukter varierar över föremålens ytor, ibland tunt men även som tjocka hårda föreningar. I några fall fanns täta, höga krustor. Konserveringsmetoden valdes efter varje enskilt föremål, efter dess specifika status och nedbrytningsgrad.

Målet med konserveringen var att avlägsna föreningar på ett sådant sätt att nivån nåddes till ursprunglig yta om möjligt. Arbetet fram dit var att tillföra så lite kemikalier som möjligt, i kombination med mekanisk rengöring.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K14-64

Ort/Anläggning: Skedemosse, Öland 2014, metalldetektorkartering

Fynd nr:

Kons nr: 108

Kontaktperson: Ivonne Dutra Leivas

Datum in: 2014-12-15

Datum ut: 2015-03-23

Föremål: Järnstycke

Material: Järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 230,95g **Vikt ut:** 215,68g

Foto: Ja

Behandling:

Stycket är helt täckt av föroreningar och bland dessa syns en relativt ojämn yta med ett stort inslag av korrosionsprodukter.

Delen före konservering.

Stycket bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grövre rengöring så blåstrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Föremålet urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas ur föremålet genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas.

För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K14-64

ytbehandling läggs i form av Dinitrotpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Stycket efter konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K14-64

Ort/Anläggning: Skedemosse, Öland 2014, metalldetektorkartering

Fynd nr:

Kons nr: 109

Kontaktperson: Ivonne Dutra Leivas

Datum in: 2014-11-24

Datum ut: 2015-03-23

Föremål: Fragment

Material: Silver

Antal: 1-1 fag

Mått:

Vikt in: 0,11g **Vikt ut:** 0,105g

Foto: Ja

Behandling:

Fragmenten har tunna föroreningar på sina ytor och under detta ett jämt skikt av silversulfid.

Fragmenten före konservering.

Mekanisk rengöring under mikroskop med skalpell och trästicka, för att avlägsna hårdare produkter. Tätare oxideringar av silversulfid mjukgörs med EDTA-diNa 3,5-6%, under mikroskop med mjuk pensel samt trästicka, lättare behandling i ultraljudsbad. För att mjukgöra korrosionsprodukterna så behandlades fragmenten i ett galvaniskt avfettningsbad (NaOH, Na₂CO₃, KCN) med en temperatur av 20° C, behandlingen upprepades 1-2gg med intervaller av 30 sek, i samband med mekanisk rengöring (2,5-3,0V, 0,4A).

OXIDER
Avlägsna - Skydda - Bevara

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K14-64

Fragmenten urlakas från kemikalier med flera bad av avjoniserat varmt vatten. Silverytorna justeras något med Goddard's™. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.

Fragmentet efter konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K14-64

Ort/Anläggning: Skedemosse, Öland 2014, metalldetektorkartering

Fynd nr:

Kons nr: 136

Kontaktperson: Ivonne Dutra Leivas

Datum in: 2014-11-24

Datum ut: 2015-03-23

Föremål: Fragment

Material: Järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 2,68g **Vikt ut:** 2,24g

Foto: Ja

Behandling:

Fragmentet har förorenade ytor med en lägre krustbildning.

Fragmentet före konservering.

Fragmentet bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grövre rengöring så blästrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Föremålet urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas ur föremålet genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas.

För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blästras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

OXIDER
Avlägsna - Skydda - Bevara

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K14-64

Fragmentet efter konservering.

OXIDER

Avlägsna - Skydda - Bevara

Bilaga5. Metalldetektering.

Metalldetekteringsrapport

Metalldetektering i samband med arkeologisk förundersökning inom fornlämning RAÄ 171:1, på fastigheten Skedås 1:19 mfl i Gärdslösa socken, Borgholms kommun, Kalmar län

Metalldetektor som användes: Modell: C-Scope CS-1220-XDP. En mycket känslig metalldetektor som med mätar- och ljudsignal registrerar magnetiska olikheter i undergrunden ner till ett största djup av cirka 35 cm.

Undersökningen:

Arbetsmetod och utförande:

Metalldetekteringen utfördes i flera steg:

Innan utdikningsschakten började grävas avsöktes ploglagret systematiskt en gång från ytan inom det område som kom att beröras. Därefter detekterades ploglagret minst en gång till i samband med att det avlägsnades med grävmaskin. Till sist avsöktes det översta lagret (sand, grus, ler eller gyttjelager) som frilagts när ploglagret tagits bort.

Vid undersökningen beaktades alla typer av metallutslag. Metallföremål som med säkerhet kunde tillföras tiden före 1850 eller med osäkerhet kunde dateras i fält togs upp och mättes in med GPS. Metallföremål som med säkerhet kunde bestämmas till senare tid (d.v.s. efter 1850) tillvaratogs inte.

Detekteringssituationen: (fysiska faktorer som påverkar detekteringsresultatet) –

Vid detekteringstillfället fanns på undersökningsytan en relativt nyslagen vallväxt. Undersökningen utfördes vid meteorologiskt gynnsamma förhållanden.

Jonas Paulsson
Arkeolog och Metalldetekteringspecialist

Adress

Box 104, S-391 21 Kalmar

Telefon

0480-45 13 00

Fax

0480-45 13 65

E-post

info@kalmarlansmuseum.se